

Віштак І. В., к.т.н., доц; Майданевич Л. О., к.філос.н.

УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ РУХУ НА АВТОМОБІЛЬНОМУ ТРАНСПОРТІ: ОСНОВНІ АСПЕКТИ

В дослідженні з'ясовано, що зміна показників спідометра можлива різними способами і це може призвести до штрафних санкцій за порушення законодавства. Спеціальні послуги дозволяють перевірити історію автомобіля, які є довготривалими та вимагають значних коштів. Тому доречно сформулювати такі пропозиції: обов'язкове дослідження обліку пробігу та роботи автомобіля, за допомогою відповідного програмного забезпечення; обов'язкова фіксація цих даних в офіційних документах.

The research has revealed that changing the speedometer is possible in different ways and this can lead to penalties for violating the law. Special services allow you to check the history of the car, long-term and require significant funds. Therefore, it is appropriate to formulate the following proposals: a mandatory study of the mileage and operation of the car with the help of appropriate software; obligatory fixation of data in official documents.

Вступ. На початку березня 2023 року в Верховній Раді України зареєстрували законопроект №9083, яким запропоновано послабити вимоги до реєстрації вживаних транспортних засобів при перепродажу [1]. Мета – спростити бюрократичні процедури, що, поміж іншого, зробить непотрібним застосування схем порушення низки архаїчних вимог та знизить навантаження на державні та контролюючі органи. Спрощення стосуються компаній, які торгують авто з пробігом. Якщо закон буде ухвалено, торговцям вже не доведеться двічі реєструвати виставлені на продаж автомобілі у сервісному центрі МВС і ставити їх на тимчасовий мобілізаційний облік в Територіальному центрі комплектування та соціальної підтримки (ТЦК та СП). Робити це треба буде лише один раз: щойно транспортний засіб отримає нового господаря.

Водночас, поза увагою парламентарів залишилася проблема з якою (у разі прийняття цього закону) буде змушений самотійно розбиратися кінцевий споживач – новий власник вживаного транспортного засобу. Суть цієї проблеми – це достовірність відомостей про технічний стан, справність важливих вузлів і систем та особливо щодо пробігу транспортного засобу до моменту ввезення його на митну територію України.

Зміна показників спідометра може бути здійснена різними способами, включаючи фізичне втручання в сам спідометр або в електронну систему автомобіля, а також встановлення спеціального приладу, який дозволяє змінювати показники.

Одним з найпоширеніших методів є зміна механічного спідометра. Цей метод полягає в заміні шестерні або іншого елементу механізму спідометра, що відповідає за відображення швидкості. Це дозволяє змінити показники, які відображаються на спідометрі. Однак, цей метод може бути виявлений шляхом проведення експертизи автомобіля, що може призвести до штрафних санкцій за порушення законодавства [2].

Інший метод зміни показників полягає в програмному впливі на електронну систему автомобіля. Цей метод може забезпечити більш точні результати зміни показників, оскільки він дозволяє змінювати показники без зміни механічних елементів. Наслідки зміни показників спідометра можуть призвести до небезпеки на дорозі та до правових наслідків [3].

Незалежно від методу зміни показників, ця дія може мати негативні наслідки. Зокрема, змінені показники можуть призвести до помилок в розрахунку швидкості, витрат палива та інших показників. Крім того, зміна показників може призвести до штрафних санкцій, які передбачені законодавством у багатьох країнах.

Для виявлення змінених показників спідометра можуть використовуватися спеціальні прилади, які дозволяють перевірити точність відображення швидкості. Такі прилади використовуються під час технічного огляду автомобіля, а також в деяких країнах можуть бути використані в процесі перевірки дотримання правил дорожнього руху.

Один з таких приладів - калібрувальний вимірювач швидкості. Він дозволяє точно вимірювати швидкість руху автомобіля та порівнювати її зі значеннями, які відображаються на спідометрі. Якщо відмінності між цими значеннями виявляються, це може свідчити про зміну показників спідометра [4].

Інший спосіб виявлення змінених показників полягає в аналізі історії технічного обслуговування автомобіля. Якщо інформація про заміну частин механізму спідометра або електронної системи автомобіля була зафіксована в історії техобслуговування, це може свідчити про зміну показників спідометра.

Також існують спеціальні послуги, які дозволяють перевірити історію автомобіля за допомогою баз даних, що містять інформацію про попередніх власників та історію технічного обслуговування. Якщо змінені показники спідометра були зареєстровані в історії обслуговування, це може свідчити про факт зміни показників.

У будь-якому випадку, зміна показників спідометра є неправомірною дією, яка може призвести до небезпеки на дорозі та привести до правових наслідків. Тому власники автомобілів повинні дотримуватися законодавства та уникати зміни показників спідометра [5].

Результати дослідження. Давайте зупинимося на проблемі коригування спідометра. Найчастіше коригування показань спідометра проводиться для збільшення вартості вживаного транспортного засобу та/або із-за інших мотивів, зокрема:

1) бажання виключити необхідність дорогого технічного обслуговування (шляхом втручання в бортовий комп'ютер автомобіля вносяться невірні дані про інтервали технічного обслуговування);

2) приховати факт встановлення нової панелі приладів (це може статися після ДТП, механічних пошкоджень тощо);

3) сховати інші дефекти у вузлах, які мають причинний зв'язок із роботою та показниками спідометра.

Так доволі часто в Україну привозять вживані транспортні засоби з інших країн де податкові зобов'язання власника автомобіля напряму залежать від строку експлуатації та його пробігу. Наприклад, в Нідерландах відповідні служби за допомогою системи GPS відслідковують за фактичним пробігом і це впливає на сплату податків. В інших країнах, як США, Німеччина та Франція маніпуляція із показниками спідометра визнається за певних обставин злочином із реальними строками покарання.

На певних елітних моделях автомобілів із Європи інформація про пробіг фіксується в різних системах пам'яті «бортового комп'ютера». Іноді кількість цих місць фіксації становить до десяти. Однак це не є нездоланною перешкодою для певних «фахівців», які вмотивовані на маніпуляцію із даними пробігу вживаного авто.

Водночас, перевірити втручання в електронну начинку одометра можна за допомогою комп'ютерної діагностики на спеціалізованому сервісі. Як ми вже сказали, значення пробігу одночасно фіксуються в декількох місцях авто, наприклад: в блоці управління двигуном та в блоці пам'яті електронного спідометра. В таких випадках, маніпуляцію із показниками пробігу вчиняють в пам'яті електронного спідометра, а в інших місцях залишаються реальні відомості про пробіг чи мотогодини роботи. Власне, різниця між цими даними і дозволяє встановити комп'ютерна діагностика. Так, якщо вона не значна (в межах до тисячі кілометрів при пробігу більше ста тисяч кілометрів) то скоріше це помилка обліку пробігу, а не скручування пробігу. В іншому випадку, коли показники із різних блоків управління в системі автомобіля мають значні відмінності, тоді є обґрунтовані підстави вважати про маніпуляцію із обліком пробігу вживаного транспортного засобу.

Із наведених аргументів доречно сформулювати побажання до парламентарів, які будуть розглядати вищевказаний законопроект №9083, щоб останні передбачили на законодавчому рівні: обов'язкове дослідження обліку пробігу та роботи автомобіля, за допомогою відповідного програмного забезпечення (шляхом перевірки даних в різних системах пам'яті «бортового комп'ютера»); обов'язкової фіксації цих даних в офіційних документах до моменту розмитнення ввезених вживаних транспортних засобів. Обов'язок на проведення такої перевірки даних обліку пробігу автомобіля необхідно покласти на компанії, які торгують авто з пробігом (в інтересах яких і лобіюється цей законопроект).

Запропонований підхід щодо технічного контролю за обліком пробігу та коректності роботи вживаного транспортного засобу при ввезенні на митну територію України за допомогою програмного забезпечення дозволить кінцеву споживачу – новому власнику вживаного транспортного засобу перевірити дані в інших сертифікованих центрах діагностики. І у разі встановлення факту маніпуляції із пробігом та роботою вживаного транспортного засобу при ввезенні на митну територію України обґрунтовано звернутися до суду за захистом своїх прав та законних інтересів як споживач (за національним законодавством) – де відповідачем постане компанія, яка торгує вживаними авто та інші суб'єкти права які сприяли маніпуляції із обліком пробігу. Також тут сформульована пропозиція буде сприяти в боротьбі із корупційними проявами в сфері автомобільного бізнесу на вживаних авто (насамперед, споживач на власний розсуд має змогу перевірити чи достовірно встановили облік даних пробігу при ввезенні на митну територію України).

Список використаних джерел:

1. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами в Україні. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72910, (дата звернення: 03.04.2023).
2. Савчук, М.С. Основи діагностики автомобілів / М.С. Савчук, В.І. Чумак, В.Г. Бургій. – К.: Автодороги України, 2007. – 312 с.
3. Шаповалов, Ю.В. Автомобільні спидометри та їх вимірювальні прилади / Ю.В. Шаповалов. – Х.: ТОВ "Видавництво Прапор", 2013. – 184 с.
4. Баранов, О.В. Методи діагностики та ремонту автомобілів / О.В. Баранов, О.І. Крюков, І.В. Лисенко. – К.: Вид-во НТУ "ХПІ", 2015. – 404 с.
5. Гончар, В.М. Інженерна експертиза автотранспортних засобів / В.М. Гончар. – К.: Техніка, 2010. – 624 с.

Віштак Інна Вікторівна – канд. техн. наук., доцент, доцент кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: innavish322@gmail.com.

Майданевич Леонід Олександрович – канд. філос. наук, адвокат, Рада адвокатів Вінницької області, Вінниця.

Vishtak Inna V. – Ph. D. (Eng.), Assistant Professor, Assistant Professor of Department of Safety of Life and Safety of Pedagogy, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: innavish322@gmail.com.

Maidanevych Leonid O. – Ph. D. (Philos.), Lawyer, Vinnytsia Bar Council, Vinnytsia.